

Patočka, Jan. Sebrané spisy. Svazek 12. Češi. 1. vyd. Praha: Oikúmené, 2006. 901 s. ISBN 80-7298-181-1
[pouze vybrané pasáže]

Masarykovo a Husserlovo pojetí duševní krize evropského lidstva (1936)

26 - „shodují-li se Masaryk s Husserlem v tom, že beznáboženská je symptomem krize, liší se hluboce jejich názory o tom, co je podstatou náboženství. Husserl se v tomto ohledu nikdy veřejně jednoznačně nevyjádřil, ale jeho nazírání na tento fenomén je, řečeno formulí, bledý intelektualismus, třeba uznával samostatnou evidenci víry. Náboženství je mu vcelku citová a myšlenkově neadekvátní travestie hluboce filosofických motivů. Filosof v poslední instanci má něco více, něco lepšího než náboženství; nevím sice, zda by Husserl tato slova veskrze podepsal, ale vím, že u Husserla jest koncepce náboženství jako formy působivého idealismu, a tu jsou moje slova pouhým důsledkem tohoto pojetí. Naproti tomu u Masaryka - a tu nasazujeme k hlubší úvaze o jeho filosofických motivech - je náboženská otázka propracována s neobyčejnou důkladností a zaujetím. Jemu je náboženství především cit důvěry a lásky v odevzdanosti světu a svým úkolům.“

27- „Objektivistický theismus a masarykovská důvěra, odhodlanost víry zdají se být přísně korelativní. Ale postačí, pohlédneme-li na myslitele, který se vždy věrně hlásil za žáka Masarykova, myslím na E. Rádla, abychom v jeho koncepci víry postřehli, jak stránku objektivně-theologickou od oné subjektivně-impulzivní odpreparoval. U Emanuela Rádla je víra ryzí spolehnutí na příkaz, který nám je adresován a který pociťujeme jako božský, přičemž Rádl odmítá tradiční theologické koncepce tak, že dokonce odmítá užívat běžných výrazů jako „Bůh jest, existuje“. Bůh u Rádla alespoň jistě nemá toho objektivního modu existence, který Masaryk docela určitě předpokládá. Tak vidíme na případě Rádlově obě složky Masarykova náboženství rozloučeny. A v tom, že obě tyto složky, které jsou spojeny Masarykovou osobností, nejsou spojeny objektivní závazností filosofické koncepce, je důvod, proč lze označit Masarykovu filosofii přese všechno jako filosofii krize, která ji definitivně nepřekonává.“

31- „Masarykovi se nemohl podařit průkaz, že subjektivismus je skepticismus; od dob Husserlových víme, že moderní skepse je

způsobena právě špatným subjektivismem naturalistickým čili míšením subjektivismu s metodickým objektivismem moderní přírodovědy.“

„Bylo by tedy snad možné se domnívat, že Masarykův objektivismus má též náboženské kořeny, že tkví v tradičním pojetí poměru člověka a Boha, a že Masaryk kladné možnosti subjektivismu nepozoruje, | protože jej odmítá nábožensky. Husserl naopak od samého počátku své filosofické dráhy jde cestou ryze teoretickou, cestou analýzy a reflexe, bez ohledu na otázky praktické, pouze ve snaze o jasnost a přesnost filosofických výsledků, a dospívá k obnově karteziánského cogito, jemuž dává nový, universální smysl. Právě to však, co bylo slabostí u Masaryka, je silou u Husserla a naopak; bledý intelektualismus Husserlova pojetí náboženské víry by byl nemožný u Masaryka, ale právě ten nebrání Husserlovi v jeho filosofické konsekvenci. Muž činu, kterým je Masaryk, se projevuje v jeho aktivním pojetí víry; muž neúprosné intelektuální konsekvence, jímž je Husserl, by jím však mohl být rušen ve svém díle. Snad by se dalo říci parafrází jednoho známého slova Masarykova: Němec je slabý svou silou, Čech je silný svou slabostí.“

32 - „problém, který vyplývá z konfrontace Husserlovy filosofie s Masarykovou, je otázka osobní víry na půdě radikálního subjektivismu. Domnívám se pak, že bez této otázky není možné také řešení problému duševní krize; Husserlův intelektualistický optimismus nepostačí. Nelze spoléhat na teleologickou myšlenku evropské kultury, nýbrž je nutno se aktivně zasazovat o uskutečňování ideálních statků, o kterých jsme se přesvědčili, že můžeme žít pouze s nimi a pro ně. Ale odhodlaná víra potřebuje nadšení; potřebuje nadšení z velikých příkladů života činného i teoretického, nadšení, které na nás přechází z oddanosti těch, které vidíme tak pracovat a sloužit jako Masaryk a Husserl.“